

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการดำเนินงาน ในการส่งเสริมการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ได้มุ่งศึกษาถึงศักยภาพ ข้อจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ ของอบต. ในการส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการปรับเปลี่ยนความคิดและวิถีปฏิบัติของอบต.ต่อการวางแผนและสนับสนุนการแก้ปัญหของชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องการส่งเสริมการเกษตรให้มากขึ้น จนกลายเป็นมาตรฐานของรูปแบบการดำเนินงานในการส่งเสริมการเกษตรของอบต. และการศึกษาถึงสภาพพื้นที่หรือบริบทชุมชน โดยเฉพาะบริบททางด้านการเกษตรในพื้นที่เป้าหมาย การศึกษาถึงสถานภาพปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงศักยภาพและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการทำงานของ อบต. ในประเด็นดังกล่าวและประเด็นอื่น ๆ ทั้งในส่วนของชุมชนเป้าหมายและเป็นบทเรียนสำหรับพื้นที่อื่น ๆ ในทุกกระบวนการของการวิจัยแล้วเป็นการร่วมมือกันทำงานทั้งในส่วนของสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำเกษตรกร เจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับตำบลที่เกี่ยวข้อง เช่น ปลัด อบต. เกษตรตำบล และทีมวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัย

องค์การบริหารส่วนตำบลสันทราย อ.สารภี จ.เชียงใหม่ จำนวน 11 หมู่บ้าน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของคน ถ้ามีโอกาสเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ดังนั้นประชากรเป้าหมายจึงกลายเป็นทีมวิจัยโดยปริยาย กล่าวคือ ไม่มีผู้ทำวิจัยและไม่มีผู้ถูกวิจัย แต่เป็นลักษณะ "ผู้ร่วมวิจัย" หมายถึงทั้งนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายมาทำงานร่วมกัน ในส่วนของนักวิจัยและกลุ่มเพื่อนที่ทำงานวิจัยร่วมกัน เรียกทีมนี้ว่า "ทีมวิจัยหลัก" ทีมนี้จะเน้นงานตั้งแต่การเริ่มต้นศึกษาปัญหา การสำรวจพื้นที่เป้าหมาย การดึงคนพื้นที่หรือคนที่เกี่ยวข้องมาร่วมทีมวิจัย การสนับสนุนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ การวิเคราะห์ผลและการเขียนรายงานการวิจัย เป็นต้น

ในส่วนของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยสมาชิก อบต. จำนวน 30 คน ผู้นำเกษตรกรหมู่บ้านละ 2 คน รวม 24 คน มาร่วมดำเนินกิจกรรมหรือใช้วิธีผลัดเปลี่ยนกันดำเนินการเพื่อกระจายการเรียนรู้งาน

ให้ทั่วถึงมากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในเรื่องเวลาที่จำกัดของผู้นำหรือตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น ทีมวิจัยได้เลือกตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 7 คน มาทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความคล่องตัว เรียกทีมนี้ว่า "ทีมพื้นที่" ซึ่งจะเน้นบทบาทการเตรียมการและการดำเนินงานในระดับพื้นที่ทุกระบวนการของการวิจัย การร่วมวิเคราะห์และสรุปข้อมูลในระดับพื้นที่และร่วมสรุปผลการวิจัย

แหล่งข้อมูล/วิธีการเก็บข้อมูล

1. ข้อมูลที่ใช้ประกอบในการศึกษาวิจัย จำแนกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์บุคคลและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง และได้มีการใช้กล้องถ่ายภาพบันทึกภาพ และมีการใช้เทปบันทึกเสียงเพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมไว้แล้วโดยบุคคล กลุ่มบุคคล และสถาบันต่าง ๆ เช่น เอกสาร รายงานวิจัย บทความ วารสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ หนังสือ รวมถึงข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. วิธีการเก็บข้อมูล (Methodology)

2.1 การค้นคว้าจากเอกสารข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมไว้แล้วจากห้องสมุดมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ร้านหนังสือต่าง ๆ เอกสารจากสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลสันทรายและตำบลแม่แฝกใหม่, และเอกสารสารต่าง ๆ ที่ได้จากองค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) ทีมวิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์เพื่อทราบถึงความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติการ ต่อการกำหนดบทบาทของ อบต.ในการส่งเสริมการเกษตร โดยได้สัมภาษณ์สมาชิก อบต. ทุกคน (จำนวน 30 คน) และผู้นำเกษตรกร รวมถึงการสัมภาษณ์ปลัดอบต. และเกษตรตำบล ในบางเนื้อหาบางประเด็นที่เกี่ยวข้อง

2.3 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการสังเกตการณ์ในขณะที่ได้ดำเนินกิจกรรมการวิจัย ทั้งการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาฐาน การสัมมนา และได้มีการบันทึกกระบวนการไปพร้อม ๆ กัน หนึ่งในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมนี้ทีมวิจัยยังได้เข้ารับฟังการบรรยายเกี่ยวกับเทคนิคทักษะวิธีการการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมจากผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดย รศ.ดร. เบญจา ยอดดำเนิน (สถาบันวิจัยประชากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล)

2.4 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เป็นการสังเกตการณ์โดยที่ทีมวิจัยไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยแต่มีโอกาสได้เข้าร่วมในกิจกรรมการวิจัย

ในฐานะผู้สังเกตการณ์เท่านั้นเพื่อเป็นการศึกษาถึงบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนพูดคุยของกลุ่มคน โดยเฉพาะประเด็นการมีส่วนร่วมของบุคคลและกลุ่มบุคคลต่อการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การตัดสินใจ การดำเนินการ การติดตามประเมินผล และการแบ่งสรรหรือรับผลประโยชน์ ทั้งในส่วนของกิจกรรมในระดับหมู่บ้าน และกิจกรรมระดับตำบล โดยเฉพาะการประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล

2.5 การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอนใหญ่ ๆ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วย

1. *กระบวนการหาผู้สนใจปรากฏการณ์ทางสังคมร่วมกัน* เป็นการแสวงหาผู้สนใจในประเด็นบทบาทอบต. ในการส่งเสริมการเกษตร และได้ร่วมกัน สร้างทีมวิจัยหลักขึ้นมาพร้อมกับการศึกษาข้อมูลในเชิงปรากฏการณ์ทางสังคมและสถานการณ์ปัญหาเพิ่มเติมเพื่อแจกแจงและชี้ให้เห็นถึงประเด็นปัญหาสำคัญต่าง ๆ ให้ชัดเจนขึ้น

2. *พิจารณาเลือกประเด็นเพื่อการวิจัยและตั้งคำถามการวิจัย* เป็นการเลือกประเด็นการศึกษาวิจัยภายใต้สภาพปัญหาและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การตั้งคำถามและพัฒนาไปสู่การกำหนดเป้าหมายของการศึกษาวิจัย โดยมองจากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของ อบต. ซึ่งได้ดำเนินงานมาแล้ว 4 ปี การพิจารณาคัดเลือกพื้นที่วิจัยที่มีความเหมาะสมต่อการทำวิจัยโดยอาศัยข้อมูลที่ได้ศึกษารวบรวมมาแล้วระดับหนึ่ง

3. *หาผู้เข้าร่วมทีมวิจัยเพิ่มเติม* เป็นการค้นหาหรือเลือกกลุ่มคนหรือเชิญกลุ่มคนที่มีศักยภาพมีประสบการณ์งานพัฒนาในระดับพื้นที่มาร่วมทีมวิจัยพื้นที่ทั้งในส่วนของชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ขององค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในพื้นที่นั้น ๆ หรือในประเด็นการวิจัยนั้น ๆ โดยเลือกหลังจากที่ได้กำหนดพื้นที่วิจัยแล้ว เป็นการเลือกองค์ประกอบผู้เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัยมาร่วมทีมวิจัยเพิ่มเติมประกอบด้วย กลุ่มคนดังนี้

- สมาชิก อบต. 3 คน
- ผู้นำเกษตรกร 4 คน
- เกษตรตำบล 1 คน
- ปลัด อบต. 1 คน
- สมาชิกอบต. ผู้นำเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ที่สนใจเข้าร่วมในทุกกระบวนการของการวิจัย

4. การวางแผนการทำวิจัย โดยเริ่มดำเนินการจากการประเมินศักยภาพ และข้อจำกัด และเงื่อนไขต่าง ๆ ของ อบต. ในการส่งเสริมการเกษตรอย่างคร่าว ๆ และการใช้บทเรียนจากงานพัฒนาองค์การพัฒนาเอกชนของทีมวิจัยหลักมาใช้เพื่อเป็นแนวทางพื้นฐานในการจัดทำแผนการทำวิจัย ทั้งนี้ โดยอาศัยเงื่อนไขของชุมชนเป็นหลัก โดยเฉพาะเงื่อนไขทางวัฒนธรรม หลังจากนั้นจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์แผนร่วมกันระหว่างทีมวิจัยหลักและทีมวิจัยพื้นที่

5. **คำเนิการอื่น ๆ ที่จำเป็น** เป็นการพิจารณาแผนการวิจัยหรือขั้นตอนของการวิจัยทั้งหมดว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยได้หารือกับที่ปรึกษาโครงการทั้งในส่วนของอาจารย์ที่ปรึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มูลนิธิพัฒนาศักยภาพชุมชน และกลุ่มเพื่อน

II. ขั้นลงมือทำ

ในกระบวนการดำเนินการวิจัยหรือระหว่างการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมของขั้นตอนนี้จะต้องมีการดำเนินการ ใน 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

องค์ประกอบแรกเป็น **การเตรียมการ** ทั้งในแง่การประสานงานประสานกลุ่มคน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์วางแผนขั้นตอนต่าง ๆ และการแบ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน ส่วนนี้จะมีความสำคัญในแง่ของความพร้อมในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ซึ่งหมายถึงผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้หรือไม่

องค์ประกอบต่อมาเป็นเรื่องของ **การปฏิบัติการ** เป็นการดำเนินกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้ และการปรับเปลี่ยนตามเงื่อนไขที่พบ ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลายมีรายละเอียดและขั้นตอนมาก และจะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป

องค์ประกอบที่สามเป็น **การบันทึกกระบวนการ** ในส่วนนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในแง่ของการวิจัยเพราะต้องมีการบันทึกข้อมูลที่ได้ที่พบเห็นทั้งหมดใช้ข้อมูลที่ได้ไปสู่การเขียนรายงาน การวิเคราะห์และสรุปผลสุดท้ายของการวิจัย ทั้งข้อมูลจากรายงานการสรุปกิจกรรม การสังเกตการณ์ การบันทึกเทปและการบันทึกภาพ

องค์ประกอบที่สี่เป็น **การสรุปบทเรียน** หรือการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งซึ่งจะนำไปประกอบการวางแผนการดำเนินกิจกรรมในครั้งต่อไป รวมถึงการนำไปประกอบการวิเคราะห์สรุปผลสุดท้ายของการวิจัย

และองค์ประกอบสุดท้ายเป็น **การศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม** เป็นการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมทั้งจากเอกสาร สถาบันต่าง ๆ และจากประสบการณ์จากแหล่งความรู้แหล่งใดแหล่งหนึ่ง เพื่อหาข้อมูลความรู้มาอธิบายปรากฏการณ์เพิ่มเติมจากข้อสงสัยหรือข้อสังเกตที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรมการวิจัย และเป็นการตอบข้อสงสัยและให้การวิจัยดำเนินไปอย่างสะดวกขึ้น

การปฏิบัติการ มีวิธีการเก็บข้อมูลและมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการวิจัย ดังนี้

1. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ซึ่งมีองค์ประกอบของคนที่หลากหลาย มีจำนวนที่ไม่จำกัดขึ้นอยู่กับโอกาสและเวลาที่ทำให้กลุ่มคนมาพบเจอกันหรือมาทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ 2 คน จนถึง 15 คน ส่วนใหญ่แล้วจะเน้นเวทีที่ไม่มีรูปแบบไม่เป็นทางการ ไม่มีการนัดหมายแต่จะสอดแทรกอยู่ในวัฒนธรรมและวิถีของชุมชนและการสืบทอดประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสนิทสนมความเป็นกันเองมากที่สุดซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากขึ้น และอาจมีเวทีประชุมกลุ่มย่อยที่เป็นทางการบ้าง 1-2 ครั้งเพื่อตรวจสอบข้อมูลหรือข้อเท็จจริงบางอย่างและเพื่อเปรียบเทียบข้อมูล กลุ่มคนที่ร่วมพูดคุยกันมีทั้งปลัด อบต. , สมาชิก อบต. , ผู้นำเกษตรกรกลุ่มต่างๆ, ชาวบ้านทั่วไป ทั้งนี้เพื่อประเมินศักยภาพ ข้อจำกัด และเงื่อนไขของ อบต. ในการส่งเสริมการเกษตร

2. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระดับบุคคล เป็นกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการที่สำคัญมากกิจกรรมหนึ่งที่ทำเนืองนิจอย่างต่อเนื่องทุกเวลา ทุกสถานที่ ที่มีโอกาสหรือขาดโอกาสก็ตามซึ่งอาจจำเป็นต้องสร้างโอกาสให้กับตัวเองมากขึ้น โดยมีเทคนิคหรือทักษะที่สำคัญคล้ายกับการประชุมกลุ่มย่อยเป็นพื้นฐาน ซึ่งในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีสื่อสารมากขึ้น เช่น การโทรศัพท์พูดคุยกัน ซึ่งก็มีความเหมาะสมเฉพาะกับชุมชนที่มีหน่วยงานการสื่อสารเข้าไปให้บริการได้เท่านั้น ชุมชนทุระกันดารไม่อาจใช้วิธีนี้ได้ เช่น กลุ่มชาวเขา เป็นต้นเป็นการสนทนาร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น ผู้ร่วมทีมวิจัย, องค์กรหรือผู้สนับสนุน, ปลัด อบต. เกษตรตำบล , สมาชิก อบต., ผู้นำเกษตรกรกลุ่มต่างๆ, ชาวบ้านทั่วไป และกลุ่มเพื่อน เพื่อเป็นการประเมินสถานการณ์ความเป็นจริงปัจจุบันและการประเมินเพื่อสรุปปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการวิจัยผ่านบุคคลเพื่อที่จะชี้ให้เห็นแนวความคิดและวิธีการของการวิจัยและพัฒนาบางอย่างทั้งในส่วนที่เป็นข้อแข็งและในส่วนเป็นข้ออ่อนต่อกระบวนการวิจัยและประเด็นการวิจัย ซึ่งจะทำให้การมองภาพทิศทางและแผนงานในอนาคตที่ชัดเจนและกว้างขวางขึ้น

3. การสัมมนาวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผนส่งเสริมอาชีพเกษตรกร ได้ดำเนินการทั้งหมด 3 ครั้ง โดยดำเนินการที่ตำบลสันทราย 1 ครั้ง และตำบลแม่แฝกใหม่ 2 ครั้ง ในการสัมมนาแต่ละครั้งประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

3.1 ตามหลักการและเหตุผลของการจัดสัมมนาดังกล่าวแล้วเน้นการวิเคราะห์ปัญหาเกษตรกรในระดับตำบลที่มีความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มในชุมชนและสังคมภายนอก จากนั้นมีการนำปัญหาที่ผ่านการวิเคราะห์มาค้นหาสาเหตุแล้วนำไปสู่การวางแผนแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยความร่วมมือของบุคคลและกลุ่มคนทุกกลุ่มในชุมชนและการสนับสนุนของ อบต. รวมถึงการดึงกลุ่มคนภายนอกที่มีศักยภาพเข้ามาสนับสนุน

3.2 ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย สมาชิก อบต. ผู้นำเกษตรกรทั้งสตรีและพ่อบ้าน และทีมวิจัย ในส่วนของตำบลสันทรายมีผู้เข้าร่วมประมาณ 40 คนซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มพ่อบ้าน

3.3 การสัมมนาดังกล่าวใช้กระบวนการ AIC (Appreciation, Influence and Control) ในการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนพัฒนา ซึ่งเป็นวิธีการให้ทุกคนมีส่วนร่วมให้มากที่สุดในการแสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจต่อการวางแผนทางการแก้ปัญหาและการแบ่งบทบาทภาระความรับผิดชอบร่วมกันของกลุ่มคน

3.4 มีการนำเครื่องมือ SWOT Analysis มาใช้ในการประเมินศักยภาพของ ช้ออ่อนของชุมชน โอกาสและข้อจำกัดจากภายนอกชุมชน เป็นการประเมินสถานการณ์และความเป็นจริงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นภาพทิศทางและแผนงานในอนาคตที่ชัดเจนขึ้น และมีการทำ Mapping (แผนที่ศักยภาพชุมชน) เพื่อช่วยให้เห็นภาพรวมในด้านจุดแข็งและจุดอ่อนของชุมชนมากขึ้นและเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจดำเนินการบางอย่างที่สอดคล้องต่อการแก้ปัญหา

3.5 เกี่ยวกับประเด็นการวิเคราะห์ปัญหาการเกษตร มีการนำเทคนิคต้นไม้ปัญหา (Problem Tree) มาช่วยในการวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งจะช่วยให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างปัญหา ผลกระทบจากปัญหา สาเหตุของปัญหา และรากเหง้าแห่งปัญหา

3.6 มีการเสริมความรู้จากวิทยากรภายนอกที่มีความรู้ในประเด็นดังกล่าว โดยเฉพาะวิทยากรชาวบ้านที่มีประสบการณ์ตรงหรือผู้ที่ปฏิบัติงาน โดยตรงซึ่งจะทำให้ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความสนใจมากขึ้นทั้งในแง่รูปธรรมการแก้ปัญหาและมีความชัดเจนในแนวทางของตนเอง

4. การประชุมติดตามแผนงาน มี 2 ระดับ ดังนี้

4.1 การประชุมคณะกรรมการเครือข่ายเกษตรกรตำบลสันทราย เป็นการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงานที่ได้วางไว้ในระดับคณะกรรมการและทีมวิจัย เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งวางแผนทางแก้ไขตามลำดับ

4.2 การประชุมติดตามแผนในระดับหมู่บ้าน 11 หมู่บ้าน เป็นการติดตามแผนงานในระดับหมู่บ้านเพื่อดูความคืบหน้าของการดำเนินงาน การศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นการวางแผนทางแก้ไขปัญหา ส่วนหนึ่งเป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญกับเกษตรกรเพื่อประกอบการตัดสินใจดำเนินการในแต่ละเรื่อง

5. การศึกษาดูงาน เป็นการตอกย้ำในความชัดเจนในแนวทางการแก้ปัญหาที่ได้ร่วมกันวางแผนไว้เพื่อให้เห็นรูปธรรมการแก้ปัญหามากยิ่งขึ้น โดยได้ไปศึกษาดูงานที่สภาตำบลแม่ทาและเครือข่ายกรรมการกลางแม่ทาในการ ตำบลแม่ทา กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีองค์ประกอบผู้ร่วมศึกษาดูงาน คือ ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, สมาชิก อบต. , ผู้นำเกษตรกร, และนักวิจัย

6. สัมภาษณ์สมาชิก อบต. สันทราย การสัมภาษณ์สมาชิก อบต. เป็นขั้นตอนหนึ่งที่จะเป็นตัวประเมินสมาชิกอบต. ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการส่งเสริมการเกษตรผ่านกลไก อบต. เป็นการประเมินทั้งในแง่ข้อมูลพื้นฐานความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติการของสมาชิก อบต. เกี่ยวกับประเด็นบทบาท อบต. ต่อการส่งเสริมการเกษตร

7. การดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ โดยเน้นที่แผนงานหลักคือการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรระดับตำบล มีการดำเนินการดังนี้

7.1 การประชุมคณะทำงานเพื่อจัดตั้งเครือข่ายเกษตรกรตำบลสันทราย เป็นการประชุมคณะผู้จัดตั้งเครือข่ายเกษตรกรระดับตำบล ซึ่งมีองค์ประกอบทั้ง สมาชิกอบต. ผู้นำเกษตรกร ปลัดอบต. และ ทีมวิจัย และเป็นคณะที่ร่วมกันดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

7.2 จัดตั้งเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรตำบลสันทราย จากตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านที่ได้ถูกคัดเลือกมาเรียบร้อยแล้ว โดยได้มีการกำหนดประเด็นในการจัดตั้งเครือข่ายเกษตรกร ดังนี้

- ที่ตั้งของเครือข่ายเกษตรกร
- ชื่อเครือข่ายฯ
- รูปแบบโครงสร้าง วาระการดำรงตำแหน่ง และกฎระเบียบของเครือข่าย
- บทบาทหน้าที่ และรูปแบบการประสานงาน
- แผนการดำเนินงาน
- การแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาเครือข่ายเกษตรกร

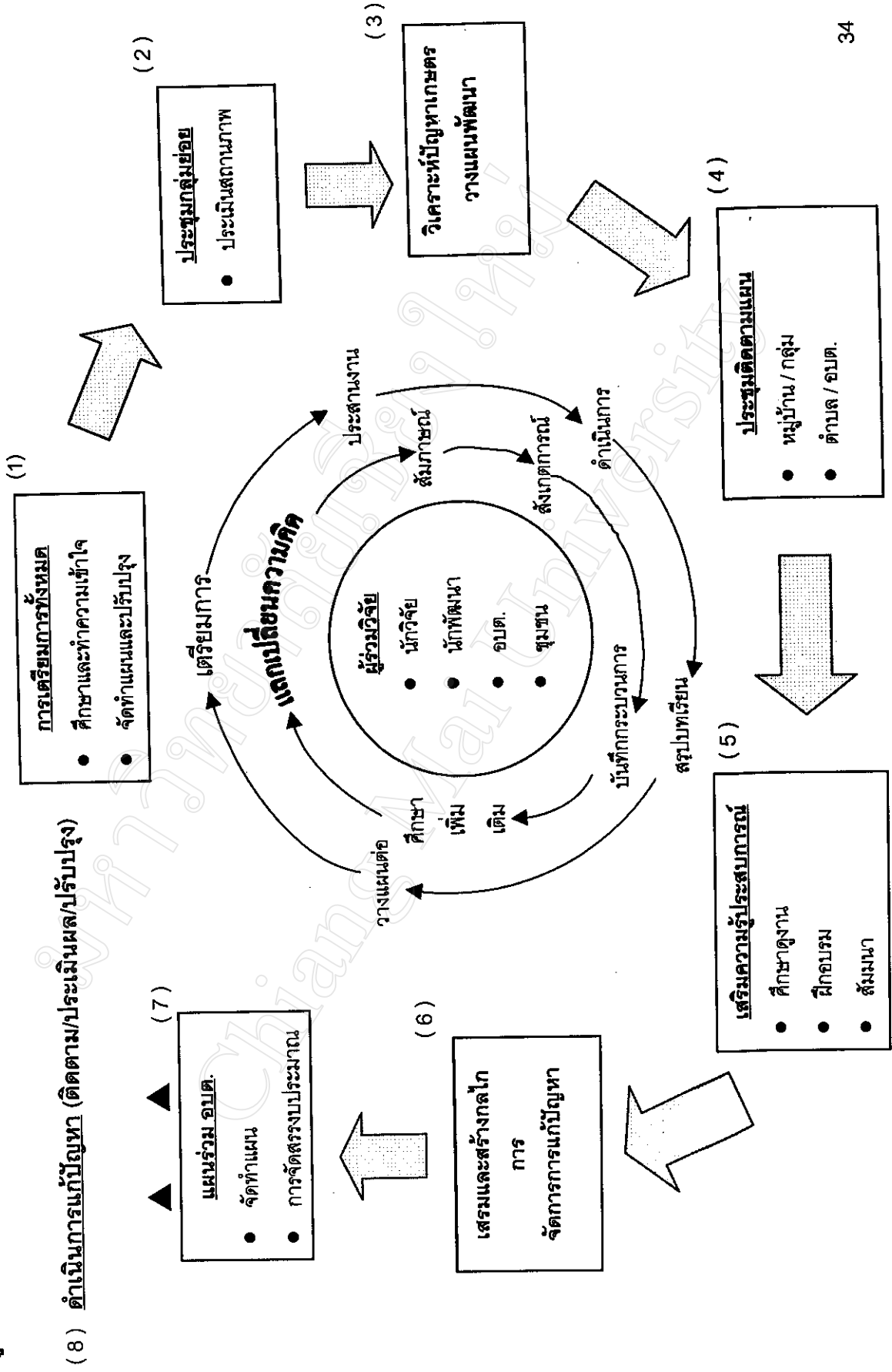
7.3 การติดตามการดำเนินงานของศูนย์เครือข่ายเกษตรกรตำบลสันทราย เพื่อติดตาม

- การจัดทำแผนงานเพื่อผลักดันสู่การขอรับงบประมาณจากอบต. และทุนจากแหล่งอื่น ๆ
- การดำเนินงานของเครือข่ายฯ และการสรุปผลการทำงานของเครือข่ายฯเป็นระยะ ๆ

การวิเคราะห์และประเมินผล

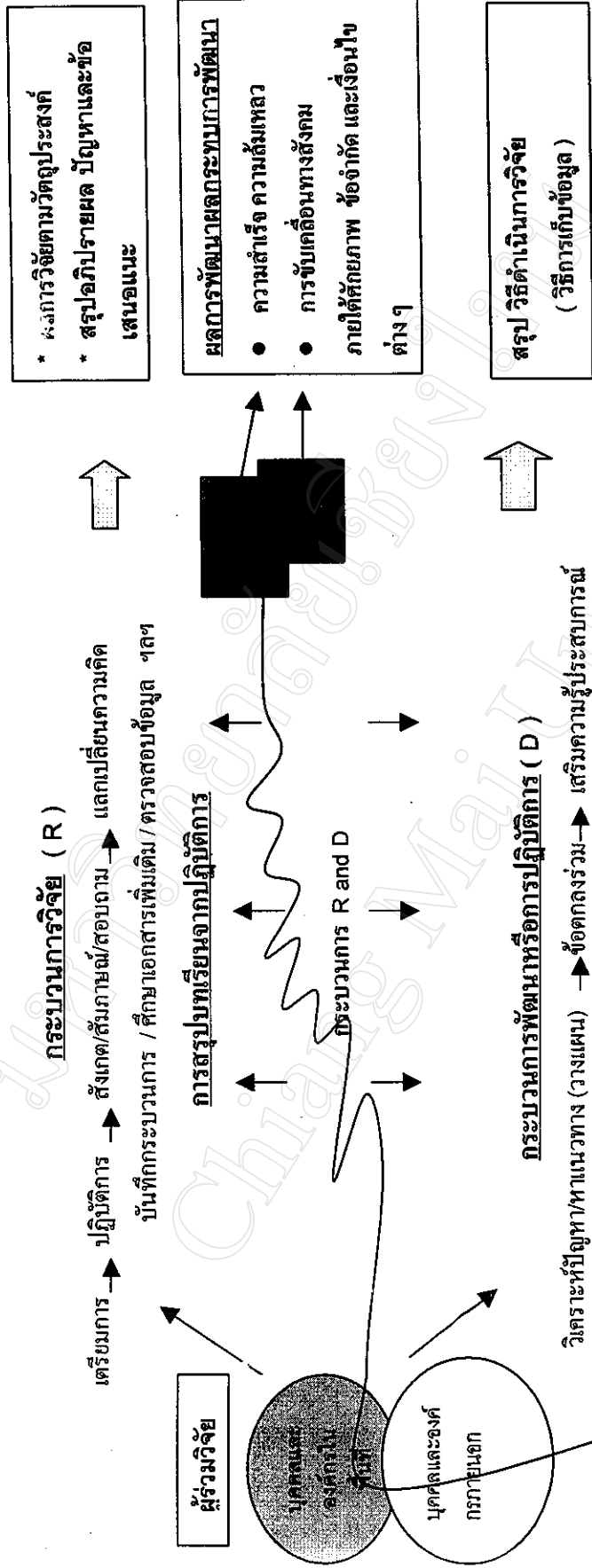
ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมด ทั้งข้อมูลมือสอง และข้อมูลจากการบันทึกกระบวนการ สรุปผลการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้ง การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนและอบต. และไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ หลังจากที่ผ่านมาการตรวจสอบแล้ว จะถูกนำมาจัดระเบียบเพื่อประเมินผล และนำไปวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อเชื่อมโยงกับแนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมกับประเด็นปัญหาศักยภาพข้อจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ทิศทางการพัฒนากระบวนการในการดำเนินงานของ อบต. ต่อการส่งเสริมการเกษตรในอนาคตและพื้นที่อื่น ๆ

แผนภูมิที่ 3. กระบวนการวิจัยและปฏิบัติการวิจัย

แผนภูมิที่ 4. ความสัมพันธ์ของกระบวนการวิจัยและพัฒนา

* ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์
* สรุปอภิปรายผล ปัญหาและข้อเสนอนะ

ผลการพัฒนาผลกระทบบทการพัฒนา

- ความสำเร็จ ความล้มเหลว
- การขับเคลื่อนทางสังคม

ภายใต้ศักยภาพ ข้อจำกัด และเงื่อนไขต่าง ๆ

สรุปวิธีดำเนินการวิจัย (วิธีการเก็บข้อมูล)

กระบวนการพัฒนาหรือการปฏิบัติการ (D)

วิเคราะห์ปัญหา/หาแนวทาง (วางแผน) → ข้อตกลงร่วม → เสริมความรู้ประสบการณ์
พัฒนาบูรณาการแก้ปัญหา → คิดตามประเมินผล → ปรับปรุงแก้ไข ฯลฯ

มองเห็นสถานการณ์ ปรากฏการณ์
และปัญหาร่วมกัน
พัฒนาโครงการวิจัยและพัฒนา
(แนวคิดหลักการ วัตถุประสงค์
แผนการวิจัย ผลที่คาดว่าจะได้รับ)

แนวคิด /ทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ปัญหา
พัฒนาการหรือบูรณาการแก้ปัญหาที่ผ่านมาในภาพรวมของสังคม
(การทบทวนผลงานวิจัย ผลการพัฒนา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง)